

نورالبروری

توركلرك فائده سنه چاليشير اون بش كونده: بر چيقار

۲۱ لکھنؤ ثانی ۱۳۳۲

بیل • - ج ۱۱ - ص ۷

ایضاح وتفصیلله خیلی اوغراشلمشدر . بو نظریه به کوره ، روسلر ، نهایتسز محرالردن ، قیرلردن ، امرنک قراکلیق وموت آور اولکه سندن قورتولوب ، دکلرله ، هرمنک بارلاق وحیات بخش سلطنته قاووشمالیدر . کوریلورکه مهمات فلسفه دن غایت مادی بر نتیجه سیاسیه جیقور : روسلرجه شرق مسأله سی بوغازلری زورلایوب ، دولت عثمانیه نی اوردن قالدیروب آق دکلرله ایملک ویرلشمکدر . بوتون بو نقل اولونان افاده لردن شرق مسأله سنک غایت آجیق وساده بر تعریفی جیقارمیلیرز : « اوروپا دولترینک و اوروپالی قوملرک عثمانلی اولکه سی و بوتون شرق قریبی ، دورلو اصول و واسطه لرله ضبط و استیلا اتمه به و خرسنتیان اولمایان شرق قیلیری محو واقعا ایلهمه به اوغراشملری ، دیپلوماتلر لهجه سنده « شرق مسأله سی » نامی آلمشدر . »

مفصل

تورک عالنده

پارس و برلین معاهده نامه لرینک فسخ و الفاسی

معاصر حقوق شناسلر عنندده دولت ، قوه حاکمه نی (l'ouvoir supreme) تماماً و بالکسر کندنده جمع و تمرکز ایتدیریر . داخلی و خارجی قوتلرک رقابته مساعدده ایتیر . قوای داخلیه نک حمله سی اطاعت و تابعیتیه اجبار ایدر . قوای خارجیه نک مداخله و نفوذنی کسر ایدر . بناء علیه وحدت و تمامیت حاکمیتیه خلل کتیره بیله حک ، استقلال حرکتی و سربستی اجرا آتی اشکال ایلیمه بیله حک قوتلر موجود ایسه ، اولنرک ازاله سنه جالیشیر . دولت عثمانیه معاصر بر دولت اولق غایه سی تعقیبه باشلایلدن بری ، دولتک بوتون قوه حاکمه عنصرینی کندنده جمعه اوغراشدینی مشهوددر . محمود عدلی و تنظیمات ، دره بکاری ، اطاعتسز پاشالری قالدیرمه به ، حکومت مرکزیه ایله ولایتلری تسبیقه ، تبعه نک حقوقی توحیدیه ، عین اساسلره مستند قوانینی تشمیله ، استثنائی وضعیتلری تحدیده ، دولته رقیب قوتلری قیرمه به اوغراشیرکن ، قرون وسطائی بر دولتنده معاصر بر دولت طوغور تمق استیوردی . دولت عثمانیه نک عصری بر دولت اولمه سی اک جوق اشکال ایدن مؤثرلردن بریسی « امتیازات » ایدی . قرون وسطائی دولتلرک هپسندده موجود اولان امتیازات دولت عثمانیه ده ، « امتیازات اجنبیه » و « امتیازات مذهبییه » عنوانلریله خارجی و داخلی اولق اوزره ایکی بویوک قسمه آریلور و هرایکسی دولتک استقلال و سربستی حرکته عظیم موانع احداث ایلوردی . امتیازات اجنبیه (قایتولاسیون) و مذهبییه الفاسی املی ، تنظیمات دوره سیله برابر باشلامشدی . لکن بو مقصدک استحصالی اوغرنده صرف اولتان امه کلر ، سوک زمانلره قدر یک آز ثمره ویرمشدر . جهان حربینک احداث ایشدیکی بین الدول وضعیت ، عثمانلی دولت آدملرینی ، بو یولده قطعی خطوه لر آتمه به تشویق ایدمک بر ماهیتده ایدی . مقام اقتدارده بولونان ذاتلر ، زمانک ایسته دیکی هنرم و جسارته تماماً صاحب اولدقلرندن ، بو خطوه لری آتقمده اصلا ترد کوسترمدیلر : حربک ایلک آیلرنده قایتولاسیونلرک الفاسی اعلان اولونیدی ، بو ،

امتیازات اجنبیه نیک قالدیرلمه سی دیمکدی. فقط قایتولاسیونلردن باشقه بر طاقم معاهدات بین الدول دهاواردی که عثمانلی دولتی، عادتاً اوروپا دول معظمه سنک وصایت مشترک سی آلتنه صوقه ورق استقلال کاملنی اخلاص ایدیوردی. دولت عثمانیه نیک قوۋما گه نی تماماً حائر اوله بیللمه سی ایچون بونوع تحدیدات نیک ازاله سی لایه ایدی. دولت عثمانیه نی محمی وضعیتدن قورتارمق، دولت عثمانیه نیک استقلال کاملنی نظر عالمده تأیید ایتمک مقصدیلهدر که خارجیه ناظری خلیل بک اقدی، برلین وویانه سفارت سنیه لری واسطه سیله آلمانیا و آوستریا - مجارستان حکومتلرینه مشترک المتن برر نوطه کوندردرک پارس و برلین معاهده نامه لرینک حکومت عثمانیه طرفدن فسخ ایدلمش اولدیغنی بیان ایله مشدر. بو واقعه، حکومت عثمانیه نیک، حرب ابتداسندن بری یایدینی دیپلوماتیقی تشبثلر آره سنده، قایتولاسیونلرک الفاسی اعلانندن سوکره برنجی موقی اشغال ایدمک درجه ده مهمدر.

قایتولاسیونلرک الفاسیله پارس و برلین معاهده نامه لرینک فسخی، محدود معناسیله شرق مسأله سنک دولت عثمانیه منافعی نقطه نظرندن حلتیه طوضری کیلین بویوک مرحله لری تشکیل ایدر. منیل بک نوطه سی، عثمانلی تاریخ سیاسی خارجیسنده، اهمیت وثاقدن صایله جق و بونی اعطا ایدن عثمانلی خارجیه ناظرینک اسمی تورک لرک ذهنتده دائماً بر خاطره افتخار او یاندیره جقدر. — س. ع.

خلیل بک نوطه سنک « ملی آژانس » طرفندن ۲۰ تشرین اول تاریخیه مطبوعاته تبلیغ اولان تورکجه متنی عیناً آشاغییه درج ایدیورز:

مارمیه نظارت جلدی سی طرفندره برلین و ویانه سفارتلری واسطه سیله آلمانیا و آوستریا - مجارستانه
حکومتلرینه اعطا ایدیلن نوطه نیک صور تیر :

ناظر اقدی،

حکومتک امریه خصوصیات آتییه نی ذات عالی لری نیک پیش نظر اطلاعاتیه وضع ایله کسب فخر ایلرم .
لیکن عسیرک نصف اخیرنده متحدث وقوعات آره سنده حکومت سنیه عثمانیه احوال و شرائط مختلفه داخلنده ایکی مهم معاهده نامه امضا ایتمک مجبور اولمشدر که بونلرده (۳ مارت ۱۸۵۶) تاریخلی پارس و (۳ آگستوس ۱۸۷۸) تاریخلی برلین معاهده لریدر . برنجیه سنک وجوده کئیردی کی حال و موازاتی ایکنجیسی قسم اعظمی اعتباریه اخلاص ایتمش و هر ایکینسی ده تمهیدلرینی کرک علناً و کرک سراً نقض ایدن دول ممضیه جانبدن پامال ایدلمشدی. بر حالده که دول مذکور عثمانلی پادشاهلی ایچون مساعد اولیان احکامک تطبیقی تأمین ایتدکدن سوکره آتک لهنده موضوع احکامه قارشی لاقید قالمش و فسخ اوله رق احکام مذکوریه بلا انقطاع مخالفت ایله مشدر .

پارس معاهده نامه سی ، « عثمانلی پادشاهلرک استقلال و تمامیت ملکیه سنه رعایت ایتمک » تمهیدنی وضع ایتمش و « بونهمده مشترکاً و تماماً رعایت اولونماسی » تکفل ایتمک تمهیدنی ده بحتوی بولومشدی. بوندن سوکره ده حکومت سنیه نیک « سیمه سیله اولان مناسباته و عثمانلی پادشاهلرک اداره داخلی سنه » هر درلو مداخله نی منع ایدیور ایدی .

شو حاله فرانسه حکومتی حاکم عثمانیه ده قوۋمه مساحه ایله مؤید بر مداخله اجرا ایتمکدن و اینانده بر اصول اداره جدیدیه تأسیسی طلب ایله ممکن منعم ایتمه مشدر. اوله وقت دول ممضیه پارس معاهده نامه سنک احکام مذکور سنه مخالف اولان و آمال الحاق جویانه قورقوسنی تولید ایدن منویاتنده فرانسه نی سربست بر اقه منق مقصدیه شو حرکتیه دیپلوماتی طریقیه اشتراک مجبور اولدیلر .

دیگر طرفندن روسیه حکومتی دخی عین طریقیه سنالک اوله رق تحریک ایتدی و کئنه بلرینه سلاح، اعانه، ضابطه

و حتی صبر و بر مکنده قصور ایتمدیکی صربستان و قره طایف امارت لرینه قارش یاب طالینک حرکاتی بر اولتباتوم ایله توقیف ایتمش و بعضی ولایات عنانییه ده یکی بر اداره داخلییه تأسیسینی و بونلرک تمشیت مصالح عمومی لرلنده بر مداخله اجنبیه جریانی طلب ایله دکن صوکره دولت طلبه ایله حربه کیریشمکندن چکینه مشدر .

کذلک پارس معاهده نامه نلک احکام مسروده سی ، فرانسه حکومتی تونس اشغال ایدمک دوت طلبه ک اشیر خطه سی اوزرلنده کند ی هابی تأسیس ایله مکندن ، نه ده انکلتزه حکومتی حاکمیت فلیه سی اقامه ایتمک اوزره مصری اشغال ایتمکدن ورنک جنوننده ، نچده ، کوشنده ، القطرده و بصره کورنلنده حاکمیت عنانییه قارش بر سلسله تجاوزات ایقاع ایله مکندن متم اتمه مشدر . عین احکام همدیه ایوم دوت عنانییه قارش حرب ایدن دول اریسه یی کرید آطه سنده موجود اولان وضعیتی جبراً تبدیل ایتمک و اوراده ، رفاهی منهد بولونلقری تمامیت ملکه ایله تضاد آشکار تشکیل ایدن بحال جدید احداث ایلمک خصوصلرلنده ده مشکلاته اوغرا تهمشدر .

الحاصل ایتالیا هیچ رسب جدی اولمق سزین ساده حه فتوحات قصیده و اولوقت آفریقاک شتالنده وقوع یافت اولان وضعیت جدیدیه سیاسی بی متمایب مجرد کند ی سینه تعویضات نهیت ایلمک امنیه سیله عنانی پادشاهلته قارش حرب اعلان ایتمکدن چکینه مش و حکومت سینه ایله اختلاف افکار ساده قوت استمالته قبل المراسمه دول متعاقبه یی توسط طریق و منتهای منته اقدار ایلمک خصوصنده ، سبق ایدن تهدیه رعایت ایلمک زحمته ییله قاتلامه مشدر . خصوصیات مسروده ، عنانی پادشاهلتنک امور داخلی سینه مداخله وقوع بولان دیگر رطایف احوالی ده ذکر و تعداد ایتمکدن مقیدر .

۷۸ - ۱۸۷۷ و فوقانی اوزرینه عقد ایدیلن برلین معاهده نامه سی آوروپای عنانییه وضعیات جدیدیه حصول کتیمه رک پارس معاهده نامه سی کرک کی تبدیل اتمشدر . اشیر وضعیات ایسه بالاخره مارالدر سند دوانلنک اولاباده کی احکامی فسخ ایدن مقاولات متاخره ایله دوچار نفر اولمشدر . فقط برلین معاهده نلک عقددن بوق مدت یکیمک سزین روسیه حکومتی بالذات کیریشدیکی تعهداته قارش نه درجه حرمتکار اولد یی کوشتردی . بطوری دج ایتمه مش اولد یی جهته اشیر موقع مستحکمی اساساً تجاری بر سریت لجان حاله افراغ ایتمک یینی ملی و روسی بر ماده دولیه ایله بیان ایتمک صورتیه الحاق ایدم یلمشدی . انکلتزه حکومتی بواسطه شاه بشر تمهداتی نچده موافقت ایلمشدی . مع مافیه (پتر - بورخ) قایمه سی نیاتی حیر نه ایصال ایتمکدن صوکره معاهده نامه نلک آکا دایر اولان ماده نلک مفه و خیفی ساده حه اعلان ایدرک شهر مذکور ی بر موقع حرب حاله افراغ ایلمش . انکلتزه حکومتی ایسه اولجه احساس ایتمدیکی تدابیر تأیدیه یی هیچ برنی استمال اتمه مشدر که بده حکومت مهار البهاتک برلین معاهده نامه نلک تعیین ایتمدیکی اصوله نه درجه قدر اهمیت عطف ایتمدیکی اثبات ایلر .

حکومت سینه عنانییه معاهده نلک کافلی و آغیر اولان احکامی کال اهتنا ایله اجرا ایش ایسه ده آند متزوج و کند ی سینه مساعد اولان بعض احکام کرک کند ی سینه و کرک دایترلنک و مرار فرینه و نما دوانلردن برینک عنانی پادشاهلی احواله ایقاع مواظبه معاهده ایتمدیکی منفعت طولایسیله لفظی منی حائده قالمشدر .

ایضاحات مبیه طه دن مستبان اولد یی نه کوره پاری و برلین معاهده نامه لرینک عنانی پادشاهلی حقتده که احکام اصلیه عمومی سی آکا وضع امضا ایدن بعض دوانلر طرفندن مستمرراً اخلال ایدلمشدر . حالیکه بر سندن دولته دول متعاقبه دن بری حقتده تافع اولان احکامی متبادیاً طاننامه یی ایکن سند مذکورک اودولته تحصیل ایتمدیکی مکلفاتجه سرعی اولسی تصور اولونه ماز . بوحال سندن مبعوث علیه دوت مشارالیه حقتده بذاته منسخ و فطل اوله سی ایجاب ایدر . شورایی ده شایان تذکار در که معاهدتین مذکور تینی مقد اولوند یی زمان موجود اولان احوال تماماً تبدیل اتمشدر . حکومت سینه دول محض به دن دروی ایله حرب حالنده اولوب مذکور معاهدلر ایسه بونلرک تجلی و اصرار لرله آنلرک منفعت لرینه اوله رقی عقد ایدلش اولد یی نندن بوحال معاهدات مسروده نلک دولت طلبه ایله دول مذکوره آره سنده کی مناسباتده قطباً الفاسی اشاج ایدر .

بوندن ماعدا حکومت سینه دول محضیه ک دیگر ایکیمی ایله مساوات نامه اساسه مستقلاً عقد اتقاق اتمشدر . شوحالده عنانی پادشاهلی نو عا مامون موقعدن و دول مسئله دن بضر یلرینک آتی اقاوه متعقدلر بولونلقری

وصایت مشترکه دوله دن صورت قطعیته قورتولش اولدیغندن اوروپا ذمره دوله سنه تماماً مستقل بر حکومتک حاکم اولدیغی حقوق و امتیازات ایله داخل بولونمقدور . شو وضعیت جدیده دخی مارالد کر سندات دوله نك سبب وجودی اراله ایتمکدور .

مطامعات مشروطه مختلفه نك هیئت مجموعه سی ، مارالد کر سنداتی تماماً باطل و هر گونه قیمت عهدیه دن ماری قلمقدور .

مع هذا حکومت - نیه دوله متعاقبده کنیدی - یله مناسبات و دادیه لرینی اتفاق حاله قلب ایدنلرک ذهنلریده بوباید شهادت حصوا - میدان و برمه نك اوزمه مارالد کر ۱۸۵۶ و ۱۸۷۸ تاریخی معاهده نامه لری فسخ ایتدیگنی آلمانیا حکومتنه و آوسقیا - مجارستان حکومتنه بیان ایتمکله کسب مباهات ایلهر .

مع مافیه معاهدات مذکوره ده کنیدی اهنه مندرج اولوب شیدی به قدر طافامش اولان حقونه رعایت ایتدیبرمک ایچون حقوق دول قواعدینه استنادده قصور ایتمه بیجگنی اتیان ایلمک فائده دن غیر خالی عبادیر .

دیگر طرفدن حکومت سنیه مرانسه نك تضییعی اوزرنه جیل اینان - سناغنه ذول معظمه نك بعض مرتبه مداخله سی موجب صرف اداری و محدود بر مختاریت تشکیلاتی بخش ایتمک مجبور اولمش ایدی . هر قدر لوای مذکورک شو وضعیت علی الاصول منعقد ر معاهده ایله دکل بلکه ۱۸۶۹ ، ۱۸۶۴ تاریخی نظامات داخلیه ایله احداث ایدلمش ايسه ده حکومت سنیه بوباید هر گونه سوء تفهیمی ازاله ایچون اسباب آفتمه مینی لوای مذکوره ممالک شاهانه اقسام - اثره سنده جاری طرز اداره بی تأسیس ایدمک وضعیت مذکوره به نهایت و ردیگنی بیانه مجبوریت حس ایدر . باق احترامات .. الخ .

انتقاد و تقریر

« آقندن آقنه »

« ظفر ، ظفر ! » دییه حایقیران قهرمان صدالر ، کاه دکنزلرک دائم کولکره دوغرو یوکسه لن اطللس دالقه لری نوزرنده ، کاه اهراملر مملکتکک سام روزکارلریله قاریشان قوم دریالرنده ، و کاه سوکیلی قافقاسک بیاض شاهقعلی فقط هر وقت ایدی بر نیسان ایچنده کولومسین وادیلرینه دوغرو مزده سی ورها کار عکسلریله آقندن آقنه قوشارکن بوراده بر شاعر ، اساطیرک « نویسلری » ، « آشیللری » آره سنده ذکره لایق تورک عسکرلرینک اصیل روحلرنده کی ترانه لری بسته له یودردی ، اوکا بوغاز ایچینک طراوتلی روزکارلری ، اک صمیمی بر سرداش قلیله اوزاقلرده شهید قانلریله یازیلش مقدس شعرلر فیصله دایور ، ییلدزلر ، سنا قادار درین روحلرک عمقنده کی اسراری سویله یورده ، آقندن آقنه اوچوشان شهابلر قیمتی مزده لر کتیری یوردی :

— « روزکار !

نجره مده یه قلیک چارپیور ،

یه قلیک درین درین چارپیور !

سویله ، نه وار ،

ای نجره : . . . [۱]

روزکار ، بر شعر بر حکایه نقله باشلا یوردی : « ماتم کیمش ، رنکی سولغون بر قادین باغچه سنک

[۱] « آقندن آقنه » : شاعر و روزکار .. صحیفه ۲۸۵